

Β. ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ
(Πίν. 168 - 185)

Κατὰ τὸ 1966 ἐξετέλεσεν ἡ Ἑταιρεία τὰς ἑξῆς ἀναστηλωτικὰς, στερεω-
τικὰς καὶ συντηρήσεως ἐργασίας ἐπὶ τῶν κάτωθι μνημείων :

ΝΕΓΑΛΕΣ ΖΑΓΟΡΙΟΥ Ἐἰς τὸ χωρίον Νεγάδες τοῦ Ζαγορίου Ἡπείρου ἐγένοντο
ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐφόρου κ. Ἀννης Χατζηνικο-
λάου ἐργασίαι ἀναστηλώσεως καὶ συντηρήσεως τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ ναοῦ
τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ ναὸς οὗτος, ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν μεγάλων νεω-
τέρων βασιλικῶν τῆς Ἡπείρου, εἶναι κατάγραφος μὲ λαϊκὰς τοιχογραφίας
τοῦ ἔτους 1795, ἐκτελεσθείσας ὑπὸ τῶν Καπεσοβιτῶν ζωγράφων Ἰωάννου
Ἀναγνώστου καὶ τοῦ υἱοῦ του Ἀναστασίου (πίν. 168 καὶ 170). Ὁ ναὸς
περιέχει ἐπίσης ξυλόγλυπτον τέμπλον, ξυλόγλυπτον ἄμβωνα καὶ φορητὰς εἰ-
κόνας. Ὁ ἀρχιτέκτων κ. Μ. Σιμούλης ἀπετύπωσε τὸν ναὸν καὶ ἐμελέτησε
τὸν τρόπον ἀναστηλώσεώς του, ὃ δὲ πολιτικὸς μηχανικὸς κ. Ν. Κаланτα-
ρίδης ἐπέβλεψε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου.

Ὁ ναὸς περιεβάλλετο ὑπὸ στοῶν κατὰ τὰς τρεῖς αὐτοῦ πλευράς. Ἡ δυ-
τικὴ στοὰ εἶχε καταπέσει (πίν. 171α καὶ 172α) ἐσώζοντο δὲ μόνον αἱ δύο
ἀκραῖαι αὐτῆς παραστάδες. Ὁ δυτικὸς τοῖχος παρουσίαζεν ἀπόκλισιν καὶ
ρωγμάς. Διὰ τὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ στερέωσις τοῦ ναοῦ καὶ διὰ τὰ δοθῆ εἰς αὐτὸν
ἢ προτέρα του μορφῆ ἀνακατεσκευάσθη ἡ στοὰ (πίν. 171β καὶ 172β) διὰ
πλακῶν ἐκ σχιστολίθου, ὁμοίων πρὸς τὰς τῶν ἄλλων δύο πλευρῶν, μεθ' ὧν
καὶ συνεδέθη ἡ νέα στοὰ, ἥτις ἐκαλύφθη διὰ ξυλίνης μονοκλινοῦς στέγης.
Διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ δυτικοῦ τοίχου ἐτέθησαν προσέτι εἰς τὸν νάρθηκα
ἐσωτερικῶς ἑλκυστήρες ἐκ σιδήρου.

Ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἀνακατεσκευάσθη ἐν μέρει ἡ ξυλίνη ὄροφὴ τοῦ γυναι-
κωνίτου, τὸ πάτωμα καὶ τὰ παράθυρα τούτου, ὡς καὶ αἱ ξύλινα βαθμιῖδες
αἱ ἄγουσαι εἰς τὸν γυναικωνίτην. Ἐτέρα ξυλουργικὴ καὶ πλέον τεχνικὴ
ἐργασία ἐγένετο εἰς τὴν ὄροφὴν τοῦ κυρίως ναοῦ, ἥτις ἀποτελεῖται ἐκ μι-
κρῶν σανίδων πεποικιλμένων διὰ ζωγραφικῆς καὶ συνδυομένων διὰ λεπτῶν
πήχεων (πίν. 169α). Λόγω παλαιότερων ζημιῶν εἰς τὴν στέγην ἡ ὄροφὴ
εἶχεν ἀποκολληθῆ πολλαχοῦ καὶ ἐχρειάσθη εἰδικὴ ἐργασία διὰ τὰ ἐπανελάθῃ
εἰς τὴν θέσιν της.

Συμμετεῖλον ἐκ συντηρητῶν τοῦ κεντρικοῦ ἐργαστηρίου συντηρήσεως,

μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν κ. Δημ. Ζαχαρίου καὶ μὲ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ κ. Ἄ. Μαργαριτίωφ, εἰργάσθη ἐπιμελῶς διὰ τὴν συγκρατήσῃ τὰ τεμάχια τῶν τοιχογραφιῶν, τὰ ὁποῖα λόγῳ ἔξογκώσεως τῶν (ἰδίως δὲ εἰς τὰ σημεῖα ὅπου ὑπάρχουν κάτωθεν ξυλοδεσμοὶ) εἶχον ἀρχίσει νὰ ἀποκολλῶνται ἐκ τῆς λιθοδομῆς καὶ ὠρισμένα τούτων νὰ καταπίπτουν. Διὰ τὴν συγκρατηθῶν αἱ τοιχογραφίαι, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἐπανέλθουν ἀπολύτως εἰς τὴν ἀρχικὴν τῶν θέσιν (τὸ τοιοῦτον θὰ ἀπῆται γενικὴν ἀποτοίχισιν τῶν τοιχογραφιῶν), προεκρίθη ἢ διὰ κονιάματος συγκόλλησις τῶν τοιχογραφιῶν ἐπὶ τῆς λιθοδομῆς. Οὕτω ἐστερεώθη κυρίως ἡ ἄνω ζώνη τῶν τοιχογραφιῶν τοῦ νοτίου καὶ τοῦ βορείου τοῖχου, ἡ ὁποία εἶχε καὶ τὰς περισσοτέρας φθοράς, ἐστερεώθησαν ἐπίσης καὶ αἱ τοιχογραφίαι τοῦ Ἱεροῦ γενικῶς καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τοῖχου τοῦ νόρθης. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν ἐγένετο καὶ γενικὸς καθαρισμὸς τῶν τοιχογραφιῶν, αἵτινες διατηροῦν τὰ φωτεινὰ τῶν χρώματα (πίν. 168 καὶ 170).

ΑΡΤΑ Εἰς τὴν Ἄρταν ἐποποθετήθησαν ἐφέτος ἐποπτεία τοῦ ἀρχιτεχνίτου τῆς Ἑταιρείας κ. Χαρ. Σφακιανᾶκη τὰ σιδηρᾶ κιγκλιδώματα τῆς θύρας καὶ τῶν παραθύρων τῆς Τραπεζῆς τῆς Παρηγορητίσης, ἐκτελεσθέντα ὑπὸ ἐντοπιῶν σιδηρουργῶν ἐπὶ τῇ βάσει βυζαντινοῦ σχεδίου ἐκπονηθέντος ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἄναστ. Ὁρλάνδου. Διασφαλισθέντος οὕτω τοῦ χώρου τῆς Τραπεζῆς θὰ δύναται αὕτη ἀμέσως νὰ χρησιμοποιηθῆ ὡς ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον τῆς πόλεως Ἄρτης (πίν. 173), ἣτις ἐστερεῖτο παντελῶς τοιοῦτου μέχρι τοῦδε, τῶν ἀρχαίων τῆς φιλοξενουμένων ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν εἰς τὸ νότιον παρεκκλήσιον τῆς Παρηγορητίσης.

Ἐργασίαι στερεώσεως καὶ συντηρήσεως ἐγένοντο ἐπίσης διὰ τοῦ ἀρχιτεχνίτου κ. Χαρ. Σφακιανᾶκη καὶ εἰς τὰ ἔξῃς βυζαντινὰ μνημεῖα τοῦ νομοῦ Ἄρτης : Εἰς τὸν Ἄγ. Βασίλειον τῆς πόλεως, ἔνθα ἐπεσκευάσθη ἡ στέγη τῶν δύο πλαγίων κλιτῶν, κατεσκευάσθη δὲ καὶ προστατευτικὴ πλακόστρωσις παρὰ τὴν βάσιν τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ, ἵνα μὴ εἰσέρχωνται τὰ ὄμβρια ὕδατα εἰς τὰ θεμέλια τοῦ μνημείου. Εἰς τὴν Παναγίαν Μπριώνη, ἔνθα ἐγένετο γενικὴ ἀντικατάστασις τῆς στέγης καὶ προστατευτικῆ τῶν θεμελίων τοῦ ναοῦ πλακόστρωσις πέριξ τῆς βάσεως τοῦ ναοῦ.

ΝΙΚΟΠΟΛΙΣ Εἰς τὴν Νικόπολιν τῆς Ν. Ἡπείρου εἰργάσθη κατὰ τὸ 1966 ἐπὶ πολλοὺς μῆνας συνεργεῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ εἰδικοῦ ψηφωτοῦ τῆς Ἑταιρείας κ. Δημ. Σκόρδου. Ἡ ἐργασία ἐξετάθη εἰς τρεῖς βασιλικὰς Α, Β καὶ Δ, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον στερεωθῆ μέχρι τοῦ 1964 200 περίπου τετραγωνικὰ μέτρα ψηφιδωτῶν δαπέδων, ἀποκολληθῆ δὲ καὶ στερεωθῆ ἐπὶ πλακῶν ἐκ σκυροκονιάματος ἄλλα 144 τετραγωνικὰ μέτρα καὶ ἀνέμε-

νον τὴν ἀπόσπασιν καὶ στερεώσιν των περὶ τὰ 80 τετραγωνικά μέτρα ψηφιδωτῶν δαπέδων.

Ἐφέτος ἐργασίαι στερεώσεως ἐγένοντο καὶ ἄλλιν εἰς τὰ ψηφιδωτὰ δάπεδα τῶν βασιλικῶν Α, Β καὶ Δ καὶ δὴ :

Εἰς τὴν βασιλικὴν Α (Δομητίου) : α) Ἀπεκολλήθη, ἐστερεώθη καὶ ἐπανετοποθετήθη ὁλόκληρον τὸ δάπεδον τοῦ πρὸς Βορρᾶν τοῦ νόρθηκος κειμένου βαπτιστηρίου (πίν. 174α) (τὸ δάπεδον τοῦ κυρίως βαπτιστηρίου ἦτο ἐντελῶς κατεστραμμένον). β) Ἀπεσπίασθησαν καὶ στερεωθέντα ἀνετοποθετήθησαν τμήματα τῶν ψηφιδωτῶν κατὰ τὴν νοτίαν πλευρὰν τοῦ αἵθριου (πίν. 174β καὶ 175β) καὶ ἄλλα (πίν. 176) ἑκατέρωθεν τῆς παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ αἵθριου εὐρισκομένης ψηφιδωτῆς ἐπιγραφῆς (πίν. 175α), ἣτις ἀποσπασθεῖσα εἶχε μὲν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1964 στερεωθῆ, ἀλλὰ δὲν εἶχε τοποθετηθῆ εἰς τὴν θέσιν τῆς (Ἔργον 1964, σ. 157 καὶ εἰκ. 179).

Ἡ στερεώσις ἐφανερώσε μερικὰ ἐλαφρὰ λάθη περὶ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῆς, ἣν παρέσχε τὸ 1917 ὁ μακαρίτης ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ (ΑΕ 1917, σ. 63 βλ. σχετικῶς ΑΔ 20, 1965, Χρον. σ. 377). γ) Ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν ἀρχικὴν των θέσιν τμήματα ψηφιδωτῶν κοσμοῦντα τὴν βόρειον στοὰν τοῦ αἵθριου καὶ μέρος τῶν ψηφιδωτῶν τῆς νοτίας στοᾶς κειμένων παρὰ τὴν πρὸς τὸν νόρθηκα τοῦ κυρίως ναοῦ πύλην τοῦ αἵθριου.

Ταῦτα εἶχον ἀποσπασθῆ καὶ στερεωθῆ ἐπὶ πλακῶν ἐκ σκυροκονιάματος ἤδη ἀπὸ τοῦ 1964.

Εἰς τὴν βασιλικὴν Β (Ἀλκίσωνος) : Ἀποκατεστάθησαν στερεωθέντα ἐπὶ πλακῶν ἐκ σκυροκονιάματος τὰ κατὰ τὸ 1964 ἀποσπασθέντα ψηφιδωτὰ τοῦ δαπέδου τοῦ νοτίου κλίτους τοῦ αἵθριου, ἅτινα ἠδραζόντο ἐπὶ ὑποστρώματος ἐξ ὀπτοπλίνθων ὀρθῶς ἐμπεπηγμένων εἰς τὸ ἔδαφος (Ἔργον 1964, εἰκ. 185) (πίν. 177α. β).

Τέλος εἰς τὴν βασιλικὴν Δ (Ἀσυρμάτου) στερεωθεῖσαι ἀποκατεστάθησαν ψηφιδωταὶ πλάκες τοῦ δαπέδου τοῦ νόρθηκος κείμεναι εὐθὺς πρὸ τῆς βασιλείου πύλης καὶ εἰκονίζουσαι πτηνά (πίν. 178α). Ἀποκατεστάθη ἐπίσης ἀποσπασθὲν καὶ στερεωθὲν τὸ εἰκονίζον στέφανον ἐξ ἀνθέων κεντρικὸν τμήμα τοῦ νόρθηκος (πίν. 178β) τοῦ ὑπολοίπου κενοῦ πληρωθέντος διὰ κονίας ἐκ κορασανίου. Ἐστερεώθη ἐπίσης καὶ τμήμα τοῦ πλαισίου τῆς ΒΑ. γωνίας τοῦ νόρθηκος εἰκονίζον γεωμετρικὰ κοσμήματα (πίν. 179α) καὶ τέλος ἐστερεώθησαν καὶ πλήρως ἀποκατεστάθησαν τὰ κοσμοῦντα τὸ νοτίως καὶ κατὰ προέκτασιν τοῦ νόρθηκος ἀψιδωτὸν διαμέρισμα (διακονικόν) (πίν. 179β).

ΟΣΙΟΣ ΛΟΥΚΑΣ

Εἰς Ὅσιον Λουκᾶν τῆς Φωκίδος ἐγένοντο ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀναστηλώσεως κ. Ε. Στίκα ἐργα-

σῆσαι ἐπαναφορᾶς εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς μορφήν τῆς κατὰ καιροὺς παραμορφωθείσης στέγης τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας. Αἱ ἐργασίαι ἐξετελέσθησαν διὰ τοῦ ἐμπείρου, παλαιμάχου ἀρχιτεχνίτου τῆς Ἀναστηλώσεως κ. Κωνστ. Σαμώτη.

ΝΕΑ ΛΓΧΙΑΛΟΣ Εἰς Νέαν Ἀγχίαλον διὰ πρώτην φορὰν ἐφέτος ἐγένοντο διὰ τοῦ ἐφόρου βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Λαζαρίδη συστηματικαὶ ἐργασίαι διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀνεσκαμμένων παλαιοχριστιανικῶν μνημείων, ὡς εἶναι αἱ τέσσαρες βασιλικαὶ καὶ τὸ Ἐπισκοπικὸν Μέγαρον.

Τὰς μεγαλυτέρας ζημίας εἶχεν ὑποστῆ ἡ βασιλικὴ Α. Ἦδη συνεκρατήθησαν καὶ ἐστερεώθησαν οἱ τοῖχοί της, προσεκολλήθησαν αἱ πλάκες τῆς ὀρθομαρμαρώσεως καὶ ἀποκατεστάθησαν ἐν μέρει τὰ ἀρχιτεκτονικά της μέλη.

ΝΥΜΦΑΙΟΝ ΜΙΕΖΗΣ Εἰς τὸν ἀρχαιολογικὸν χώρον τοῦ Νυμφαίου τῆς Μιέζης ἐγένοντο διὰ τοῦ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων κ. Φ. Πέτσα ἐργασίαι συντηρήσεως ἐπιτευχθεῖσαι διὰ τῆς παροχετεύσεως ἀρδευτικῶν ἀυλάκων, ὥστε νὰ μὴ πλημμυρίζῃ ὁ χώρος κλπ. Ἐγένετο ἐπίσης καὶ μερικὴ περίφραξις, ἵνα ἐμποδίζεται ἡ εἴσοδος ζώων.

ΠΑΡΟΣ Εἰς τὴν Καταπολιανὴν τῆς Πάρου συνετελέσθησαν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ ἐπιτίμου Διευθυντοῦ τῶν Ἀναστηλώσεων καθηγητοῦ κ. Ἀ. Ὁρλάνδου τὰ κάτωθι ἔργα, διὰ τοῦ ἱκανωτάτου ἀρχιτεχνίτου τῆς Ἐταιρείας κ. Χαριλάου Σφακιανᾶκη.

α) Συνεπληρώθησαν καὶ ἐτοποθετήθησαν τὰ μετὰ γλυφῶν μαρμάρινα περιθύρα μετὰ τοῦ ὑπεράνω αὐτῶν γείσου τῶν δύο ἀκραίων θυρῶν, βορείου (πίν. 180α) καὶ νοτίας (πίν. 180β) τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ. Ἡ συμπλήρωσις τῶν ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει παλαιῶν τεμαχίων περιθύρων, ὧν ἄλλα ἐσώζοντο κατὰ χώραν καὶ ἄλλα εὐρίσκοντο εἰς τὰ πέριξ, τῶν ἐλλειπόντων τμημάτων συμπληρωθέντων διὰ νέων μαρμάρων.

β) Ἀφαιρεθειῶν τῶν ἀκαλαισθήτων ἀντηρίδων (πίν. 181α), αἵτινες εἶχον κατασκευασθῆ εἰς μεταγενεστέρους χρόνους πρὸς στήριξιν τῆς ἐκ τῶν σεισμῶν διαταραχθείσης ἰσορροπίας τῆς κεντρικῆς ἀψίδος τοῦ ἱεροῦ τοῦ ναοῦ, συνεπληρώθησαν καὶ ἐστερεώθησαν οἱ μαρμάρινοι φεγγῖται (πίν. 181β) τοῦ μεγάλου τριλόβου παραθύρου τῆς ἀψίδος τοῦ ἱεροῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἐσώζετο μόνον ὁ τοῦ ἐνὸς τῶν ἄκρων λοβῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ σχεδίου τοῦ ὁποίου κατεσκευάσθησαν καὶ οἱ φεγγῖται τῶν ὑπολοίπων δύο λοβῶν, ἀποκατασταθείσης οὕτω πλήρως τῆς ἀρχαίας μορφῆς τοῦ ὑπὲρ τὸ σύνθρονον παραθύρου, δι' οὗ ἄπλετον τῶρα φῶς καταναγάζει τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν, τὸ κιβώριον καὶ τὰς ἐσχάτως καθαρισθείσας τοιχογραφίας τῶν δύο ἐκατέρωθεν ὑψηλῶν τοιχω-

μάτων τοῦ ἱεροῦ βήματος, ἐφ' ὧν εἰκονίζονται οἱ 24 οἴκοι τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου (βλ. σχετικὴν περιγραφὴν ἐν ABME I, 1964, σ. 32-49).

γ) Ἀνεστηλώθη τὸ πρό τινων ἐτῶν διαλυθὲν μαρμάρινον, ρυθμοῦ νεομπαρὸκ θύρωμα (πίν. 182), ὅπερ εἶχε τοποθετηθῆ τὸ 1678 πρὸ τῆς κεντρικῆς θύρας τοῦ τοίχου, ὅστις κατεσκευάσθη μεταγενεστέρως ἵνα συγκρατήσῃ τὴν ἰσχυρῶς ἀπὸ τῆς κατακορύφου ἀποκλίνας μαρμαρίνην πρόσοψιν τοῦ παλαιοῦ ναοῦ, ἣν ἀπεκάλυψαν αἱ ἐργασίαι ἀναστηλώσεως τῶν ἐτῶν 1961 καὶ 1962. Τὸ ἐν λόγῳ θύρωμα, καλὸν δεῖγμα τῆς δεξιotechνίας τῶν Παριανῶν μαρμαραρίων τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 17ου αἰῶνος, ἔκειτο ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν διαλελυμένον εἰς τὴν βόρειον στοὰν τῆς αὐλῆς. Ἦδη ἐστήθη πρὸ τῆς θύρας, ἣτις ἄγει εἰς ὑπαίθριον συλλογὴν ἀρχαίων εὗρισκομένην κατὰ τὴν πρὸς Ἀνατολὰς προέκτασιν τῆς σειρᾶς τῶν κελλίων τῆς βορείου πλευρᾶς.

δ) Συνεπληρώθη ἡ κατὰ τὸ ἥμισυ κατεστραμμένη, εἰς σχῆμα τετάρτου κυλίνδρου, παρῖνη καμάρα, ἣτις ἐκάλυπτε μεταγενέστερον τάφον κατασκευασθέντα περὶ τὸ μέσον τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ ναοῦ. Τοῦ τάφου τούτου ἀποκατεστάθη ἐπὶ τῇ βάσει σωζομένων λειψάνων καὶ ὁ πρὸς Λυσμάς κλειὸν αὐτὸν τοίχος μετὰ τῆς σχετικῆς ὀρθογωνίου θύρας (πίν. 184α).

ε) Σπουδαία ἐργασία, ἐξωραϊστικοῦ μᾶλλον χαρακτῆρος, συνετελέσθη διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ βουνοῦ τῶν χωμάτων, ὅπερ εἶχε σχηματισθῆ ἐκ τῶν οἰκοδομικῶν ἀπορριμμάτων (μπάζια), τῶν προελθόντων ἐκ τῆς καταδαφίσεως τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ μεγάλου ναοῦ μεταγενεστέρων κατασκευῶν. Ταῦτα ἀπορριπτόμενα ἐπὶ ἔτη εὐθὺς ἔξω τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ (πίν. 183α) ἐσχημάτισαν ὀλόκληρον λόφον ἀποκρύπτοντα τὴν ὄραϊαν πλαστικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ναοῦ (πίν. 183α). Ἦτο ἐπομένως ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἐκεῖθεν τὰ χώματα, ὅπερ καὶ ἐγένετο ἐφέτος διὰ πλήθους φορηγῶν αὐτοκινήτων, ἅτινα τὰ μετέφερον εἰς ἄλλα μέρη τῆς νήσου. Ἦδη ὁ ναὸς ἀπέκτησε τὴν ὄραϊαν ἀρχικὴν καὶ ποικίλην ὄψιν τῆς ἀνατολικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς, ἣν δεικνύει ὁ πίναξ 183β.

στ) Συνεπληρώθη ἡ ἑλληνικῆς παραμείνασα προπέρουσι κεράμωσις τοῦ ἀναστηλωθέντος νοτίου κλίτους τοῦ βαπτιστηρίου διὰ κεράμων εἰδικοῦ βυζαντινοῦ τύπου κομμοθεισῶν ἐξ Ἀθηνῶν (πίν. 184β).

Τέλος ζ) Ἡ ἐν τῷ βαπτιστηρίῳ ἀποθηκευμένη καὶ τὴν εὐχερῆ τοῦ μνημείου ἐπίσκεψιν καὶ θῆαν ἐμποδίζουσα ξυλεία τῶν ἰκριωμάτων τῆς ἐργασίας μετεκομίσθη ἐκ τοῦ βαπτιστηρίου εἰς τὴν βόρειον αὐλὴν τοῦ ναοῦ, ἐστοιβάχθη ἐκεῖ κανονικῶς καὶ προεφυλάχθη ἀπὸ τῆς βροχῆς διὰ στέγης ἐκ λαμαρίνης.

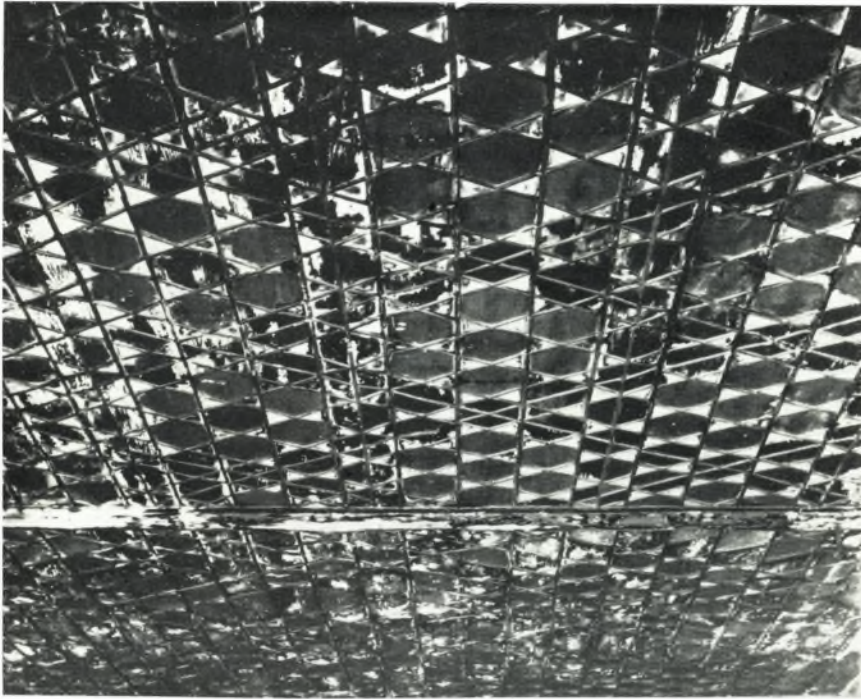
ΜΥΣΤΡΑΣ Εἰς τὸν Μυστραῶν ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀν. Ὀρλάνδου καὶ τῆς ἐπιμελητῆρας Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων Δδος Ἑλ. Κουνουπιώτη ἐργασίαι στερεώσεως ἐτοιμορρόπων τινῶν

α. Τοιχογραφία του ναού του Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων.

β. Τοιχογραφία του Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων μετά την συντήρησιν.

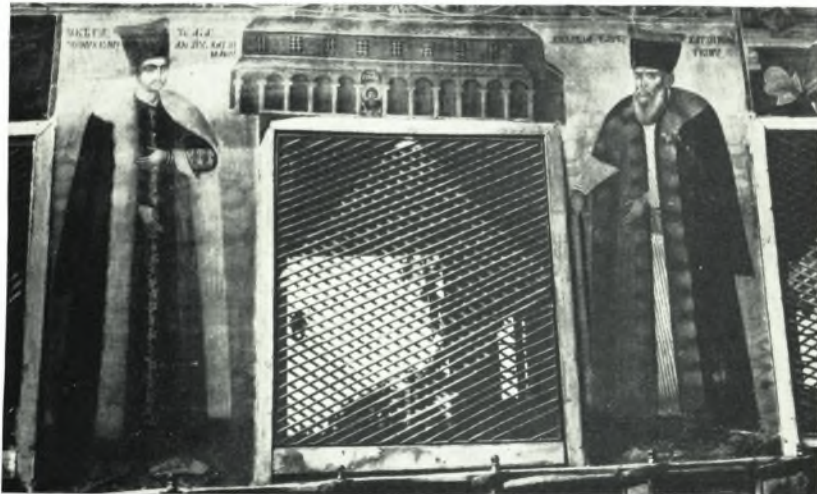
α. Ἡ πολύχρωμος ξυλίνη ὀροφή τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Νεγιάδων.

β. Ἡ ἀποκατασταθεῖσα ὀροφή τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Νεγιάδων.

α. Ναός Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων.
Ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος.

β. Τοιχογραφία τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων. Οἱ κήτορες.

α. Ἡ Δ. στοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων.

β. Ἡ Δ. στοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων μετὰ τὴν ἀναστήλωσιν.

α. Ὁ ναός τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων ἀπὸ ΒΑ. πρὸ τῶν ἐργασιῶν ἀποκατάστασως τῆς ἐξωτερικῆς κιονοστοιχίας.

β. Ὁ ναός τοῦ Ἁγ. Γεωργίου Νεγάδων ἀπὸ ΒΑ. μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐξωτερικῆς δυτικῆς κιονοστοιχίας.

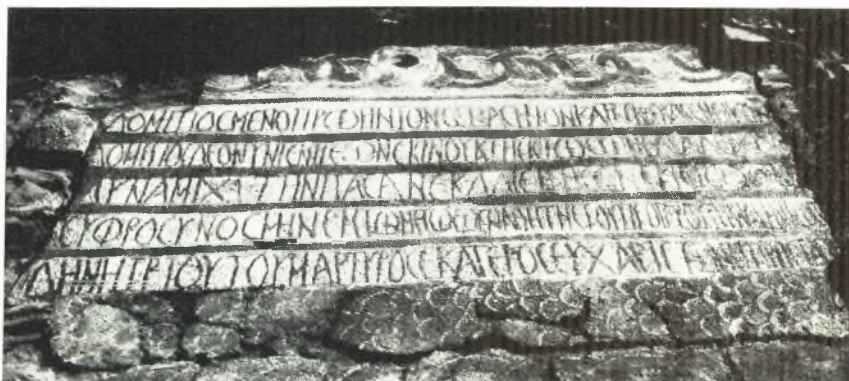
Ἡ πρόσοψις τῆς Τραπεζῆς τῆς Παρηγορητίσσης χρησιμοποιουμένης ἴδι
ὡς Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον Ἄρτης.

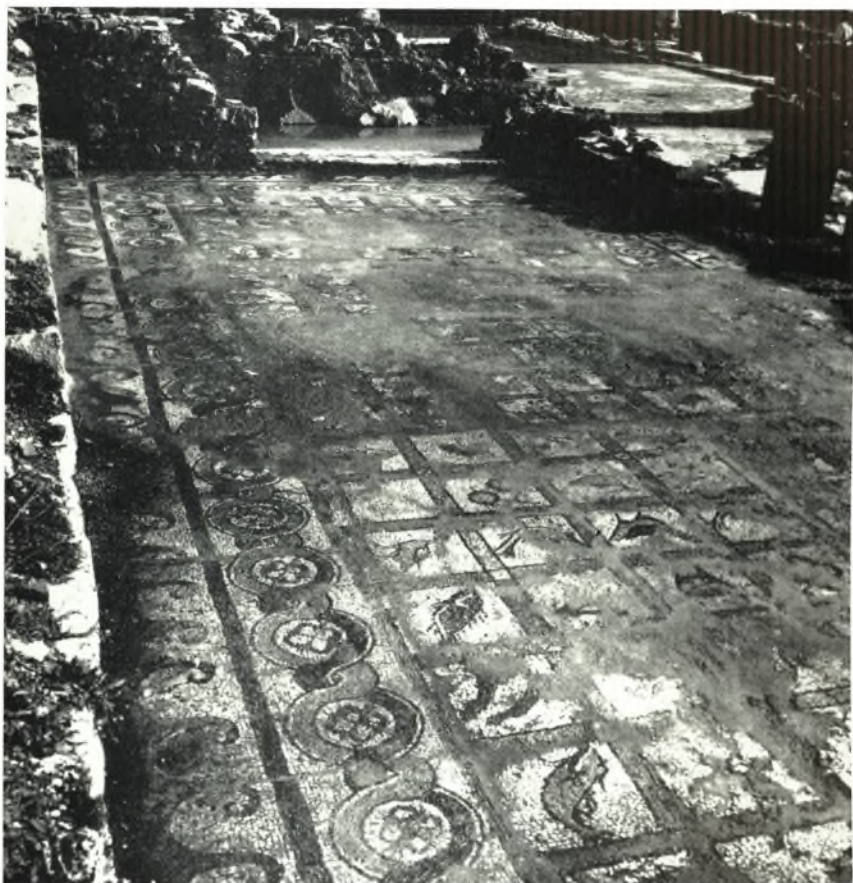
α. Το στερεωθὲν ψηφιδωτὸν δάπεδον τοῦ προθαλάμου τοῦ βαπτιστηρίου τῆς βασιλικῆς Α τῆς Νικοπόλεως (βασιλικὴ Λομητίου).

β. Τὸ νότιον κλίτος τοῦ αἵθρου τῆς βασιλικῆς τοῦ Λομητίου μετὰ τὰς ἐργασίας στερεώσεως.

α. Ἡ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ αἰθρίου τῆς βασιλικῆς τοῦ Δομητίου ψηφιδωτὴ ἐπιγραφή μετὰ τὴν στερέωσιν αὐτῆς.

β. Τὸ νότιον κλίτος τοῦ αἰθρίου τῆς βασιλικῆς τοῦ Δομητίου μετὰ τὴν στερέωσιν.

Βασιλική Α. Βόρειον τμήμα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ αἵθρου μετὰ τὰς ἐργασίας στερεώσεως.

α. Βασιλική Ἁγίου Σωτήρος. Ψηφιδωτά τοῦ νοτίου κλίτους τοῦ αἵθριου μετὰ τὰς ἐργασίας στερεώσεως αὐτῶν.

β. Βασιλική Ἁγίου Σωτήρος. Ψηφιδωτά τοῦ νοτίου κλίτους τοῦ αἵθριου μετὰ τὴν στερέωσιν αὐτῶν.

α. Αί πρό τῆς βασιλείου πύλης τῆς βασιλικῆς Δ στερεωθεῖσαι ψηφιδωταί μετὰ πτηνῶν παραστάσεις τοῦ νάρθηκος.

β. Ὁ στερεωθεὶς ψηφιδωτὸς ἐξ ἀνθέων στέφανος τοῦ νάρθηκος τῆς βασιλικῆς Δ τῆς Νικοπόλεως.

α. Ἡ στερεωθεῖσα παρὰ τὴν ΒΑ. γωνίαν τοῦ νάρθηκος τῆς βασιλικῆς Δ γεωμετρικὴ ψηφιδωτὴ διακόσμησης.

β. Ψηφιδωτὰ τοῦ διακονικοῦ τῆς βασιλικῆς Δ μετὰ τὴν στερέωσιν αὐτῶν.

α. Τὸ ἀναστηλωθὲν περίθυρον τῆς Β. Πύλης
τοῦ νάρθηκος τῆς Καταπολιανῆς Πύρου.

β. Τὸ ἀναστηλωθὲν περίθυρον τῆς Ν. Πύλης
τοῦ νάρθηκος τῆς Καταπολιανῆς Πύρου.

α. Ἡ ἀψίς τοῦ ἱεροῦ τοῦ ναοῦ τῆς Καταπολιανῆς πρὸ τῆς κατεδαφίσεως τῶν ἀντηρίδων καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ τριλόβου παραθύρου αὐτῆς.

β. Οἱ ἀποκατασταθέντες μαρμάρινοι φεγγῖται τοῦ τριλόβου παραθύρου τοῦ ἱεροῦ τῆς Καταπολιανῆς.

Τὸ ἀναστηλωθὲν εἰς πλάγιον τοῖχον θύρωμα τοῦ 1678,
ὅπερ ἄλλοτε εὐρίσκετο εἰς τὸν Ναὸν τῆς Καταπολιανῆς
πρὸ τῆς μέσης θύρας εἰσόδου.

α. Ὄπισθεν τοῦ συγκροτήματος τῆς Καταπολιανῆς ἀπὸ Ν. πρὸ τῆς ἀπομάκρυν-
σεως τοῦ ἐκ τῶν ἀπορριμμάτων τῆς ἀναστηλώσεως δημιουργηθέντος βουνοῦ,
φαινομένοι εἰς τὸ ἄκρον δεξιὸν τῆς εἰκόνας.

β. Ὄψιν τοῦ συγκροτήματος τῆς Καταπολιανῆς μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν
τοῦ βουνοῦ τῶν ἀπορριμμάτων τῆς ἀναστηλώσεως.

α. Ἡ ἀποκατασταθεῖσα πρόσοψις τοῦ παρὰ τὴν βόρειον πλευρὰν τοῦ καθολικοῦ κειμένου μεταγενεστέρου τάφου.

β. Ἐποψὶς τοῦ βαπτιστηρίου τῆς Καταπολιανῆς ἀπὸ ΝΑ. μετὰ τὰς ἐργασίας ἀναστηλώσεως καὶ ἀνακεραμώσεως αὐτοῦ.

α. Ὁ θολωτὸς τάφος Α (Φουρνὶ Ἀργανῶν)
πρὸ τῶν ἐργασιῶν ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ.

β. Ὁ θολωτὸς τάφος Α μετὰ τὰς ἐργασίας ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ.